

технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія: Філософія. Психологія. Педагогіка. 2010. № 1. С. 82–90.

Одержано 02.06.2022

Вікторія Вікторівна АБЛАМСЬКА,

*науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем наукового забезпечення правоохоронної
діяльності та якості підготовки кадрів
Харківського національного університету внутрішніх справ*

Олег Васильович БЛИЩИК,

*ад'юнкт відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ*

**ПРАВОВА ПРИРОДА ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ
(КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ)**

Останніми роками цифровий ринок виходить на арену нових підходів щодо впливу в усіх сферах суспільного життя, включно з кримінальними процесуальними правовідносинами. Більш того, в умовах дії на території України правового режиму воєнного стану значна частина злочинів учиняється саме за допомогою цифрових пристроїв, зафіксувати які можна лише за допомогою електронних доказів. Це спонукає нас звернутися до теоретичних підходів до розуміння електронних доказів, адже вони по-різному іменують в наукових джерелах, зокрема як «цифрові докази» або «комп'ютерні докази». Тому на сучасному етапі розвитку науки кримінального процесу доказове право збагачується таким видом доказів, як електронні. Насамперед вважаємо за доцільне згадати трактування цифрових доказів, сформульоване у 1998 р. Стандартною робочою групою з цифрових доказів (SWGDE), яка під ними розуміла «будь-яку інформацію, що має доказове значення та зберігається або передається у двійковій формі» [1, с. 5]. Пізніше «двійковий» був змінений на «цифровий». Цифрові докази охоплюють комп'ютерні докази, цифрове аудіо, цифрове відео, мобільні телефони, цифрові факсимільні апарати тощо [2].

Йоган Кейсі у своїй праці «Цифрові докази та комп'ютерна злочинність» (1-е видання, 2000 р.) визначив «електронні докази» як «будь-які дані, які можуть підтвердити, що злочин був вчинений, або можуть забезпечити зв'язок між злочинцем і його жертвою або злочинцем і його виконавцем». Згодом у 3-му виданні вказаної праці

цифрові докази автор визначив як «будь-які дані, що зберігаються або передаються за допомогою комп'ютера, які підтверджують або спростовують теорію про те, як сталося кримінальне правопорушення, або які стосуються елементів механізму кримінального правопорушення, таких як намір або алібі». Дані, про які йдеться в цьому визначенні, по суті є комбінацією чисел, які представляють різноманітну інформацію, включно з текстом, зображеннями, аудіо та відео [3, с. 7].

Українські науковці, зокрема Д. О. Алексеева-Процюк та О. М. Бриськовська, визначають електронні докази як «фактичні дані, що зберігаються в електронному вигляді на будь-яких типах електронних носіїв та в електронних засобах, стаючи після обробки спеціальними технічними засобами та програмним забезпеченням доступними для сприйняття людиною. Авторки констатують потребу законодавчого врегулювання як термінології, так і класифікації електронних доказів» [4, с. 250]. На наш погляд, це визначення досить чітко пояснює важливі аспекти електронних доказів, оскільки посилення на «дані» означає інформацію, яка зберігається в електронній формі, наприклад текст, зображення, аудіо- та відеофайли. Крім того, під словом «комп'ютер» слід розуміти будь-який пристрій, який зберігає або передає дані, а самі докази мають бути прийнятними.

На думку Д. М. Цехана, «цифрові докази» доцільно визначати як «фактичні дані, що представлені у цифровій (дискретній) формі та зафіксовані на будь-якому типі носія та після обробки ЕОМ стають доступними для сприйняття людиною. При цьому автор відмічає, що обов'язковою ознакою цифрового доказу є конвергентність, під якою розуміється здатність одиничного доказу входити у сукупність інших доказів і набувати у зв'язку з цим доказового значення» [5, с. 257].

М. В. Гуцалюк, В. Д. Гавловський, В. Г. Хахановський та інші зазначають, що «електронні докази — це докази у кримінальних провадженнях, які можна отримати в електронній формі. Електронні докази отримують за допомогою електронних пристроїв, комп'ютерних носіїв інформації, а також комп'ютерних мереж, у тому числі через мережу Інтернет. Вони стають доступними для сприйняття людиною після обробки засобами комп'ютерної техніки» [6, с. 5].

Отже, з метою надання більш широкого тлумачення, яке охоплює кримінально-правову та процесуальну характеристику, ми пропонуємо таке визначення: «електронні докази – це інформація,

яка містить вихідні дані аналогових пристроїв або у цифровій формі, а також зберігається або передається за допомогою спеціально виготовленого пристрою, комп'ютера, комп'ютерної чи комунікаційної системи, та має значення для кримінального провадження».

Сформульоване визначення складається з трьох елементів.

По-перше, це посилання на «інформацію», що охоплює всі форми доказів, створених або збережених на відповідному пристрої.

По-друге, у визначенні йдеться про різні пристрої, за допомогою яких інформація може зберігатися або передаватися, включно з аналоговими пристроями, які мають вихід, як-то комп'ютер, телефон, бездротові телекомунікаційні системи і мережі (такі, як Інтернет), а також комп'ютерні системи, вбудовані в пристрій, наприклад мобільні телефони, смарт-картки, навігаційні системи тощо.

По-третє, визначення обмежує дані інформацією, яка має стосунок до кримінального провадження (має доказове значення). Ця частина визначення містить один досить важливий аспект допустимості – суддя у межах повноважень може визнати докази недопустимими, якщо вони не мають нічого спільного з характером доказів. Наприклад, це може статись у разі встановлення невідповідності способу збирання доказів або збирання доказів суб'єктом, який не має на те повноважень.

Саме наведене визначення, на наш погляд, доцільно закріпити в положеннях чинного КПК України, адже у 2017 році ЦПК, ГПК та КАС були доповнені поняттям «електронні докази», які, в свою чергу, було віднесено до засобів доказування. В іншому разі, відсутність законодавчого унормування поняття електронних доказів у практичній діяльності неодмінно призведе до неоднозначного розуміння електронних доказів та порядку їх вилучення (отримання) у межах кримінального провадження. При паче, юристи наголошують, що «залишається невизначеним питання, що саме вважається оригіналом електронного доказу та електронною копією електронного доказу. Як наслідок, виникають труднощі у наданні оцінки судом таких доказів та їх допустимості. Частково вирішити таку проблему можна за допомогою огляду електронних доказів за їх місцезнаходженням у разі неможливості їх пред'явлення» [7].

Список бібліографічних посилань

1. Scientific Working Group on Digital Evidence and International Organization on Digital Evidence. SWGDE and SWGIT Digital & Multimedia Evidence Glossary. 2011. 18 p. URL: https://www.crimescene-investigator.net/swgde_swgit_glossary_v2-4.pdf

2. Whitcomb C. M. An Historical Perspective of Digital Evidence: A Forensic Scientist's View. *International Journal of Digital Evidence*. Spring 2002 Volume 1, Issue 1. URL: <https://www.utica.edu/academic/institutes/ecii/publications/articles/9C4E695B-0B78-1059-3432402909E27BB4.pdf>

3. Eoghan Casey. *Digital Evidence and Computer Crime*. 3rd ed. Published by Elsevier. 2011. URL: <http://index-of.es/Varios-2/Digital%20Evidence%20and%20Computer%20Crime.pdf>.

4. Алексеева-Процюк Д. О., Бриськовська О. М. Електронні докази в кримінальному судочинстві: поняття, ознаки та проблемні аспекти застосування. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 2. С. 247–253.

5. Цехан Д. М. Цифрові докази: поняття, особливості та місце у системі доказування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2013. № 5. С. 256-260.

6. Використання електронних (цифрових) доказів у кримінальних провадженнях : метод. реком. / [М. В. Гуцалюк, В. Д. Гавловський, В. Г. Хахановський та ін.] ; за заг. ред. О. В. Корнейка. Вид. 2-ге, доп. Київ: Вид-во Нац. акад. внутр. справ, 2020. 104 с.

7. Брежнева Ю. Електронні докази у господарському процесі: що на практиці? *Юридична Газета*. <https://yur-gazeta.com/publications/practice/gospodarske-pravo/elektronni-dokazi-u-gospodarskomu-procesi-shcho-na-praktici.html>

Одержано 09.06.2022

Анна Миколаївна АМЕЛЬНИЦЬКА,

студент групи Ф6-Кбдсп-18-1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

завідувач кафедри кібербезпеки та DATA-технологій факультету № 8

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат технічних наук, доцент Ю. В. Гнусов

МЕТОД МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ З ВИКОРИСТАННЯМ ОПТИМІЗАЦІЇ ПЕРЕТВОРЕННЯ СТРУКТУР BIG DATA

В сучасних умовах відкриваються можливості для вирішення дуже складних і неоднозначних завдань, пов'язаних з оцінкою соціальної напруженості в розрізі окремих фокус-груп, прогнозуванням